

Suvestinė redakcija nuo 2021-07-01

Įsakymas paskelbtas: TAR 2017-12-11, i. k. 2017-19843

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS

**ĮSAKYMAS
DĖL ALKOHOLIO VARTOJIMO ĮPROČIŲ VERTINIMO IR TRUMPOSIOS
INTERVENCIJOS ALKOHOLĮ VARTOJANTIEMS ASMENIMS TEIKIMO TVARKOS
APRAŠO PATVIRTINIMO**

2017 m. lapkričio 29 d. Nr. V-1359
Vilnius

Pakeistas teisės akto pavadinimas:

Nr. [V-2855](#), 2020-12-08, paskelbta TAR 2020-12-08, i. k. 2020-26558

Įgyvendindamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, 1.4.2 darbo 1 priemonę:

1. T v i r t i n u Alkoholio vartojimo įpročių vertinimo ir trumposios intervencijos alkoholi vartojantiems asmenims teikimo tvarkos aprašą (pridedama).

Punkto pakeitimai:

Nr. [V-2855](#), 2020-12-08, paskelbta TAR 2020-12-08, i. k. 2020-26558

2. P a v e d u įsakymo vykdymą kontroliuoti viceministrui pagal veiklos sritį.

3. N u s t a t a u, kad šis įsakymas įsigalioja 2018 m. liepos 1 d.

Sveikatos apsaugos ministras

Aurelijus Veryga

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro
2017 m. lapkričio 29 d. įsakymu Nr. V-1359
(Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro
2020 m. gruodžio 8 d. įsakymo Nr. V-2855 redakcija)

ALKOHOLIO VARTOJIMO ĮPROČIŲ VERTINIMO IR TRUMPOSIOS INTERVENCIJOS ALKOHOLĮ VARTOJANTIEMS ASMENIMS TEIKIMO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Alkoholio vartojimo įpročių vertinimo ir trumposios intervencijos alkoholį vartojantiems asmenims teikimo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) nustato alkoholio vartojimo įpročių vertinimo ir trumposios intervencijos alkoholį vartojantiems asmenims (toliau – asmenys) teikimo pirminės asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikiančiose asmens sveikatos priežiūros įstaigose tvarką.

2. Alkoholio vartojimo įpročių vertinimo ir trumposios intervencijos asmenims teikimo tikslas – įvertinti asmens alkoholio vartojimo įpročius, preventyviai užkirsti kelią alkoholio vartojimo keliamai žalai sveikatai pasireikšti ir suteikti asmenims pagal nustatytą alkoholio vartojimo lygį atitinkamą trumpąją intervenciją, siekiant keisti alkoholio vartojimo elgseną, mažinti alkoholio vartojimą ir taip prisidėti prie asmens sveikatos būklės, gydymo rezultatų gerinimo.

3. Apraše vartojamos sąvokos ir jų apibrėžtys:

3.1. **Alkoholio vartojimo įpročių vertinimas** – su alkoholio vartojimu susijusių aplinkybių įvertinimas naudojant Pasaulio sveikatos organizacijos sukurtus alkoholio vartojimo sutrikimų nustatymo testus AUDIT-C (angl. *The Alcohol Use Disorders Identification Test – Consumption*) arba AUDIT (angl. *The Alcohol Use Disorders Identification Test*).

3.2. **Standartinis alkoholio vienetas** – sutartinis išgeriamo alkoholio kiekio matavimo vienetas, lygus 10 g absoliutaus (grynojo) etilo alkoholio.

3.3. **Trumpoji intervencija, atliekama alkoholį vartojantiems asmenims** (toliau – trumpoji intervencija) – trumpas, empatiškas ir struktūruotas asmens sveikatos priežiūros specialisto pokalbis su asmeniu, kuriuo siekiama nekonfrontuojant ir palaikant asmenį motyvuoti jį apsvarstyti ir suplanuoti alkoholio vartojimo įpročių keitimą.

4. Apraše nurodytos paslaugos teikiamos 18–65 metų asmenims. Apraše nustatyta tvarka alkoholio vartojimo įpročių vertinimą atlieka ir trumpąją intervenciją asmenims teikia šeimos gydytojas, gydytojas psichiatras (gydytojo psichiatro ne darbo metu – gydytojas vaikų ir paauglių psichiatras) (toliau kartu vadinama – gydytojas), bendrosios praktikos, bendruomenės, išplėstinės praktikos, psichikos sveikatos slaugytojas (toliau kartu vadinama – slaugytojas) ar medicinos psichologas.

II SKYRIUS ALKOHOLIO VARTOJIMO ĮPROČIŲ VERTINIMAS

5. Asmens apsilankymo pas gydytoją metu gydytojas, slaugytojas ar medicinos psichologas pasiūlo asmeniui atlikti alkoholio vartojimo įpročių vertinimą ir, asmeniui sutikus, jį atlieka.

6. Atliekant alkoholio vartojimo įpročių vertinimą gali būti naudojamas:

6.1. AUDIT testas (interviu versija) (1 priedas), kurį pildo gydytojas, slaugytojas ar medicinos psichologas, užduodamas asmeniui testo klausimus, įrašydamas langeliuose asmens atsakymus atitinkančius balus ir sudėdamas bendrą atsakymų balų sumą;

6.2. AUDIT testas (paciento pildoma versija) (2 priedas), kurį asmeniui paduoda gydytojas, slaugytojas ar medicinos psichologas, prašydamas asmenį jį užpildyti, asmeniui savarankiškai pažymint langelius, geriausiai atitinkančius atsakymus į kiekvieną klausimą, o gydytojui, slaugytojui

ar medicinos psichologui surašant kiekvieno pažymėto atsakymo atitinkančius balus kraštiniame dešiniajame stulpelyje ir sudedant bendrą atsakymų balų sumą.

7. AUDIT testo versija gydytojo, slaugytojo ar medicinos psichologo parenkama kiekvienu konkrečiu atveju, atsižvelgiant į asmens savybes (atvirumo, raštingumo, dėmesingumo) ir bendradarbiavimo, bendravimo lygį (pasiryžimo atlikti prašomus veiksmus).

8. Naudojant AUDIT testą (interview versiją) pirma turi būti užpildomas AUDIT-C testas, kurį sudaro pirmieji trys klausimai. Jei užpildžius AUDIT-C testą gauta balų suma moterims yra daugiau nei 3 balai, o vyrams – daugiau nei 4 balai, alkoholio vartojimo įpročių vertinimas turi būti tęsiamas užpildant visą AUDIT testą, kurį sudaro dešimt klausimų.

9. Naudojant AUDIT testą (paciento pildomą versiją) asmens turi būti užpildomi visi dešimt klausimų.

10. Pildant AUDIT testą (interview versiją) standartinio alkoholio vieneto reikšmei pacientui paaiškinti ir vartojamų alkoholinių gėrimų kiekiui perskaičiuoti į standartinius alkoholio vienetus naudojama standartinio alkoholio vieneto skaičiuoklė (3 priedas). Pildant AUDIT testą (paciento pildomą versiją), kartu su testu (2 priedu) pacientui paduodamas 3 priedas.

11. Gydytojas, slaugytojas ar medicinos psichologas apibendrina AUDIT-C arba AUDIT testo (nepriklausomai nuo naudotos AUDIT testo versijos) rezultatus ir nustato asmens alkoholio vartojimo lygį:

11.1. AUDIT-C testu nustatomas mažai rizikingas alkoholio vartojimo lygis (testo balų suma 0–4 vyrams ir 0–3 moterims);

11.2. AUDIT testu nustatomas mažai rizikingas (testo balų suma ne daugiau kaip 7), rizikingas (testo balų suma 8–15), žalingas (testo balų suma 16–19) alkoholio vartojimo lygis arba įtariama priklausomybė nuo alkoholio (testo balų suma yra 20–40).

12. Pakartotinį alkoholio vartojimo įpročių vertinimą rekomenduojama atlikti kas vienus metus, skaičiuojant nuo ankstesnio alkoholio vartojimo įpročių vertinimo.

III SKYRIUS TRUMPOSIOS INTERVENCIJOS TEIKIMAS

13. Atlikus alkoholio vartojimo įpročių vertinimą, gydytojas, slaugytojas ar medicinos psichologas pasiūlo trumpąją intervenciją asmeniui ir, jam sutikus, ją suteikia.

14. Jei atlikus alkoholio vartojimo įpročių vertinimą:

14.1. nustatomas mažai rizikingas alkoholio vartojimo lygis (AUDIT-C testo balų suma vyrams 0–4, moterims 0–3, AUDIT testo balų suma 0–7), gydytojas, slaugytojas ar medicinos psichologas asmenį informuoja apie alkoholio vartojimo žalą bei pataria visai atsisakyti alkoholio;

14.2. nustatomas rizikingas (AUDIT testo balų suma 8–15) arba žalingas (AUDIT testo balų suma 16–19) alkoholio vartojimo lygis, gydytojas, slaugytojas ar medicinos psichologas, suteikia asmeniui trumpąją intervenciją, kuri apima:

14.2.1. alkoholio vartojimo įpročių vertinimo rezultatų aptarimą su asmeniu;

14.2.2. informacijos apie alkoholio vartojimo žalą pateikimą asmeniui, susiejant alkoholio vartojimo įpročių vertinimo rezultatus su asmens sveikatos būkle, anksčiau diagnozuotos ligos eiga, poveikiu asmeniui taikomam gydymui, vartojamiems vaistams ir kt.;

14.2.3. pokalbį, kurio metu rekomenduojama asmeniui, kaip keisti alkoholio vartojimo įpročius (atsisakyti alkoholio ar sumažinti vartojamo alkoholio kiekį), aptariami elgesio, susijusio su alkoholio vartojimu, keitimo būdai ir galimybės, nustatomi alkoholio vartojimo mažinimo tikslai;

14.3. įtariama priklausomybė nuo alkoholio (AUDIT testo balų suma yra 20–40):

14.3.1. slaugytojas ar medicinos psichologas apie tai informuoja gydytoją, su kuriuo jie dirba komandoje;

14.3.2. šeimos gydytojas konsultuoja asmenį suteikdamas jam informaciją apie AUDIT testo rezultatus, paaiškina jo reikšmes ir žalą, susiedamas alkoholio vartojimo įpročių vertinimo rezultatus su asmens sveikatos būkle, anksčiau diagnozuotos ligos eiga, poveikiu asmeniui taikomam gydymui, vartojamiems vaistams ir kt. bei rekomenduoja gydytojo psichiatro konsultaciją (asmeniui sutikus,

pildo siuntimą gauti gydytojo psichiatro konsultaciją dėl priklausomybės nuo alkoholio diagnozės asmeniui nustatymo);

14.3.3. gydytojas psichiatras įvertina, ar asmuo turi priklausomybę nuo alkoholio, o ją diagnozavęs, asmeniui sutikus, organizuoja ir teikia jam reikiamą specializuotą pagalbą. Jei asmeniui priklausomybė nuo alkoholio nediagnozuojama, jam gydytojas psichiatras suteikia Aprašo 14.2.1–14.2.3 papunkčiuose nurodytą trumpąją intervenciją.

IV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

15. Alkoholio vartojimo įpročių vertinimo rezultatai ir asmenims suteikta trumpoji intervencija, esant asmens sutikimui, registruojami užpildant Alkoholio vartojimo įpročių vertinimo rezultatų ir suteiktos trumposios intervencijos registracijos formą (5 priedas), arba, jei asmuo nesutinka, kad jam atlikto alkoholio vartojimo įpročių vertinimo rezultatai ir suteikta trumpoji intervencija būtų registruojami, patvirtinami užpildant Alkoholio vartojimo įpročių vertinimo ir suteiktos trumposios intervencijos patvirtinimo formą (6 priedas).

16. Alkoholio vartojimo įpročių vertinimo atlikimą ir trumposios intervencijos suteikimą asmuo, kuriam suteiktos atitinkamos paslaugos, ir gydytojas, slaugytojas ar medicinos psichologas, kuris suteikė šias paslaugas, pasirašytinai patvirtina Alkoholio vartojimo įpročių vertinimo rezultatų ir suteiktos trumposios intervencijos registracijos formoje arba Alkoholio vartojimo įpročių vertinimo ir suteiktos trumposios intervencijos patvirtinimo formoje.

17. Užpildyta, pasirašyta Alkoholio vartojimo įpročių vertinimo rezultatų ir suteiktos trumposios intervencijos registracijos forma, kartu su užpildytu AUDIT-C arba AUDIT testu įključuojama į Ambulatorinę asmens sveikatos istoriją (forma Nr. 025/a „Ambulatorinė asmens sveikatos istorija“, patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 m. sausio 27 d. įsakymu Nr. V-120 „Dėl privalomų sveikatos statistikos apskaitos ir kitų tipinių formų bei privalomų sveikatos statistikos ataskaitų formų patvirtinimo“ (toliau – Ambulatorinė asmens sveikatos istorija) ir yra laikoma Ambulatorinės asmens sveikatos istorijos dalimi.

18. Užpildyta, pasirašyta Alkoholio vartojimo įpročių vertinimo ir suteiktos trumposios intervencijos patvirtinimo forma įključuojama į Ambulatorinę asmens sveikatos istoriją ir yra laikoma Ambulatorinės asmens sveikatos istorijos dalimi, o užpildytas AUDIT-C arba AUDIT testas gražinamas asmeniui.

Priedo pakeitimai:

Nr. [V-2855](#), 2020-12-08, paskelbta TAR 2020-12-08, i. k. 2020-26558

Priedų pakeitimai:

1 priedas

2 priedas

3 priedas

4 priedas

5 priedas

6 priedas

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, Įsakymas

Nr. [V-2855](#), 2020-12-08, paskelbta TAR 2020-12-08, i. k. 2020-26558

Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2017 m. lapkričio 29 d. Įsakymo Nr. V-1359 „Dėl Ankstyvojo alkoholio vartojimo rizikos įvertinimo ir pagalbos alkoholi vartojantiems asmenims teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo